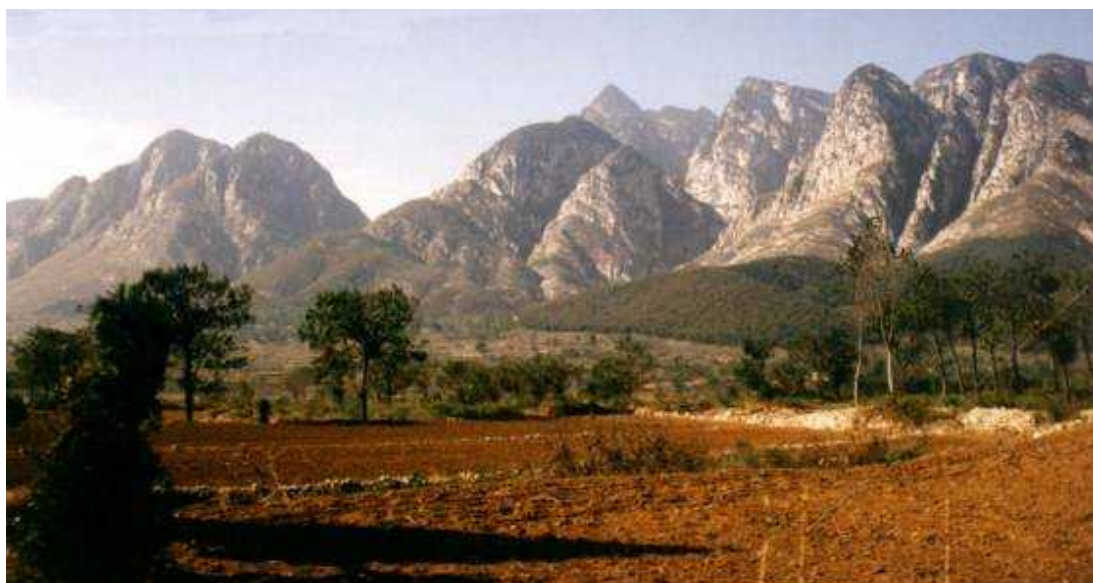

DZIEJE KLASZTORU SHAOLIN – CZĘŚĆ I POŁOŻENIE, HISTORIA I ARCHITEKTURA

Sławomir Pawłowski

Rozpoczynając rozważania na temat świątyni Shaolin, należy zacząć od podkreślenia jej głównej funkcji, jaką jest działalność religijna. Religia jest tak stara, jak kultura ludzka. Buddyzm, będący jedną z trzech wielkich religii świata, rozprzestrzenił się na terenie Chin przez prawie dwa tysiące lat. Już w okresie dynastii Han (206 p.n.e. – 220 n.e.) wywierał on głęboki wpływ na ideologię, filozofię, kulturę grup etnicznych, historię, obyczaje i wrażliwość społeczną narodu chińskiego.

Fot. 1. Pasma górskie Song Shan, u podnóża którego położony jest klasztor Shaolin

Poprzez buddyzm została przekazana potomności wspaniała spuścizna kulturalna cywilizacji chińskiej, gdyż kwintesencja buddyzmu zawiera właściwe połączenia najistotniejszych części wielkiej kultury chińskiej. Przez tysiąclecia, aż do dnia dzisiejszego, buddyści przechowywali tę wiedzę w postaci przekazów ustnych, ulotnych zapisków, ręcznie pisanych ksiąg.

Celem kształtowania u mnichów i ludzi świeckich przebywających w klasztorach pozytywnych uczuć, właściwego ukierunkowania ich temperamentu, klasztory były i są budowane w miejscach sprzyjających realizacji tych zamierzeń, np. na stokach czterech wielkich gór buddyzmu tj. gór: Wutai, Putuo, Emei i Jiuhua. Tak położone klasztory, będąc spokojnymi i oderwanymi od zgiełku dnia codziennego miejscami, o często przepięknej oryginalnej architekturze, jako sanktuaria buddyjskie, a z czasem relikty historii, nadal są ważnymi miejscami obrzędów religijnych, przyjacielskich kontaktów między wyznawcami buddyzmu, źródłami refleksji, zadumy i odczuć estetycznych dla ludzi świeckich i innych wyznań. Leżący u podnóża góry Song Shan klasztor Shaolin o ponad tysiącpięciusetletniej historii należy do wyróżniających się obiektów tego typu na terenie Chin, gdyż jest miejscem zarówno powstania odłamu buddyzmu *chan* (jap. *zen*; sanskr. *dhyana*), jak i miejscem narodzin i rozwoju oryginalnych sztuk walki. Dlatego właśnie bywa on nazywany także z pełnym szacunku respektem: „**Zuting Shaolin Chan Si**”, tzn. „klasztor Shaolin – miejsce narodzin buddyzmu chan”.

Położenie, historia i architektura klasztoru Shaolin

Na terenie Chin znajduje się pięć świętych gór. Są to: góra Tai, Hua, (północny) Heng, (południowy) Heng (z inną pisownią w języku chińskim) oraz góry Song. Góra Song leżąca w prowincji Henan, okręgu Dengfeng, położona jest centralnie między innymi świętymi górami, nazywana jest więc także Środkową Świętą Górą. Od 110 roku p.n.e., gdy cesarz Wudi z dynastii Han stanął u podnóża świętej góry Song i złożył jej hołd, cesarze późniejszych dynastii osobiście lub za pośrednictwem specjalnych wysłanników również oddawali jej cześć.

W 496 roku cesarz Xiaowendi z Północnej dynastii Wei nakazał zbudowanie u podnóża góry Song klasztoru Shaolin dla hinduskiego mnicha Batuo, zwolennika samowyzwolenia od cierpienia według buddyjskiej doktryny Małego Wozu, by tam mógł on wygłaszać kazania i odbywać praktyki religijne. W 527 roku kolejny hinduski mnich Bodhidharma przybył do klasztoru Shaolin, by tam rozpowszechnić szkołę Wielkiego Wozu buddyzmu, z praktyką głębokiej medytacji w pozycji siedzącej, utrzymując i postrzegając umysł jako spokojny i naturalny niczym ściana. Za sprawą jego osoby oraz jego następców powstała i rozwinięta została sztuka walki Shaolin Kung Fu. Z biegiem czasu sam Bodhidharma został uznany przez swoich zwolenników za twórcę buddyzmu chan (zen), a klasztor rozwinął się i stał się sławny na terenie całych Chin.

Fot. 2. Główna brama klasztoru Shaolin

Okolo roku 583 Yang Jian, założyciel dynastii Sui (panowanie 581–604 r.), gorliwy wyznawca buddyzmu nadał klasztorowi Shaolin siedemset hektarów ziemi, przez co klasztor stał się właścicielem wielkich dóbr ziemskich. Pod koniec panowania dynastii Sui mnisi Zhicao, Tanzong i jedenastu innych mnichów klasztoru Shaolin oswobodzili księcia Qin – Li Shimina. Później Li Shimin już po koronowaniu, jako cesarz Taizong z dynastii Tang, w roku 627 nagroził walecznych mnichów świątyni, przyznając m.in. mnichowi Tanzongowi stopień generała oraz nadając klasztorowi kolejnych trzysta hektarów ziemi. Od tej chwili Shaolin stał się jedną z wielkich świątyń chińskich. Wielu sławnych ludzi gromadziło się w nim wygłaszając mowy i kazania.

Za czasów dynastii Song, Yuan, Ming oraz Qing, klasztor cieszył się szczytowym rozkwitem mając wielu zwolenników. Pod koniec dynastii Qing przeorem klasztoru został człowiek niekompetentny, niewystarczająco dbający o morale mnichów, niedostatecznie powstrzymując ich od złego prowadzenia się. Doprowadziło to do sytuacji, w której

okoliczna ludność widząc naganne zachowanie mnichów, z odrazą i rozgoryczeniem odwróciła się od mnichów i świątyni. Przyniosło to szereg wymiernych strat dla klasztoru i obniżyło jego wysoką dotychczas reputację.

W okresie swojej historii klasztor był trzykrotnie spalony, po raz ostatni w 1928 roku przez żołnierzy generała Shi Yousana. Ogromne, fantastyczne dziedzictwo świątyni zostało wówczas nieomal całkowicie zaprzepaszczone. W płomieniach przepadły wówczas cenne zapiski i liczne dzieła literatury. Obecnie to historyczne miejsce jest w pełni odrestaurowane, a sale, pawilony i korytarze zostały odtworzone do ich pierwotnego kształtu z czasów świetności świątyni.

Nad główną bramą klasztoru wisi tablica z ręcznie wypisaną za czasów cesarza Kangxi nazwą świątyni w języku chińskim. Przed bramą, z obu jej stron stoją kamienne posągi lwów. Wchodząc przez bramę na teren świątyni wkraczamy do alei, po obu stronach której stoją kamienne tablice ufundowane między innymi przez japońskiego mnicha Shao Yuana, fundatora Stowarzyszenia Boksu Shaolin-Zong Daochen, mistrza Chan Pui z organizacji Wah Lum w USA. Na drugim, trzecim i czwartym dziedzińcu znajdują się: Sala Niebiańskich Królów, Sala Daxiong oraz biblioteka buddyjska. Na piątym dziedzińcu znajduje się pawilon z pokojem przeora. Od czasu, gdy cesarz Qianlong nocował w nim podczas swojej pielgrzymki do góry Song, pokój ten jest jednakże nazywany Smoczą Salą. Z kolejnym pomieszczeniem, mającym długą historię, wiąże się barwna opowieść. Przed wiekami mnich Huike stał głęboko w śniegu na zewnątrz jaskini, w której mnich Damo (Bodhidharma) siedział pogrążony w głębokiej medytacji. Młody mnich uporczywie nalegał, aby Damo uznał go za mądrego. Stary mnich rzekł: „Nie, dopóki niebiosa nie sprawią, aby śnieg stał się czerwony”. Wówczas mnich Huike obciął i odrzucił w bok swoje ramię, a krew zabarwiła śnieg na czerwono. Później otrzymał on sukcesję po śmierci Damo i został kolejnym patriarchą buddyzmu chan. Sala ta została zbudowana w celu upamiętnienia jego poświęcenia. Na siódmym dziedzińcu znajduje się Pawilon Tysiąca Buddów, gdzie już za dawnych czasów mnisi ćwiczyli kung-fu, a długie lata ćwiczeń w niskich, szerokich i przysadzistych pozycjach pozostawiły czterdzieści osiem par wgłębień w kamiennej posadzce. Naścienne freski pięciuset luohanów oddają w niej cześć Buddzie. We wschodniej części dziedzińca znajduje się Sala Białej Szaty, zwana także Salą Sztuk Walki. Są tu dwie ściany wypełnione malowidłami – jedna z malowidłem przedstawiającym trzynastu mnichów ratujących księcia Qin, natomiast druga ukazuje nam mnichów trenujących kung-fu. W bocznych skrzydłach każdej sali znajdują się pomieszczenia mieszkalne. We wschodniej części klasztoru wzdłuż obu stron Lasu Kamiennych Tablic, zbudowany został kryty korytarz chroniący kamienne inskrypcje o donioślejszym znaczeniu, w zachodniej części klasztoru znajduje się galeria złożona z 15 glinianych figur mnichów naturalnej wielkości, podzielonych na czternaście grup, przedstawiających style kung-fu klasztoru Shaolin oraz najważniejsze legendy i zdarzenia historyczne związane z mnichami.

W niewielkiej odległości na zachód od klasztoru znajduje się cmentarz mieszczący 241 ceglanych pagód, w których spoczywają szczątki znaczących mnichów od dynastii Tang aż do dynastii Qing. Obecnie stanęła tam również pagoda zmarłego 29. przeora klasztoru, De Chana. Na północy jest położona jaskinia Bodhidharmy, w której, jak się uważa, sam Damo medytował przez ponad dziewięć lat. Na południu w miejscu, w którym mnich Huike leczył ranę po odcięciu swego ramienia, wybudowano świątynię i taras Drugiego

Patriarchy (Damo jest uważany za pierwszego patriarchę buddyzmu chan). Wokół klasztoru Shaolin rozrzucone na wschód, południe i północ są stare ceglane pagody przechowujące szczątki utalentowanych mnichów.

Fot. 3.

Fot. 3. Cmentarz mnichów – Las Pagód

Fot. 4.

Fot. 4. Jacek Świdorski przed pagodą zmarłego 29. przeora klasztoru Shaolin – mnicha Shi De Chana

Wiele buddyjskich oraz taoistycznych świątyń, sal pamięci, kamiennych postumentów oraz zapisanych kamiennych tablic wznosi się u stóp góry Song do dnia dzisiejszego. Niedaleko od klasztoru leży taoistyczna świątynia Zhongyue, miejsce stolicy Chin za czasów dynastii Xia, wielkie obserwatorium wybudowane w 1276 roku oraz Konfucjańska Akademia Songyang, a także najstarsza chińska pagoda wybudowana w 520 roku, pięknie położona w górach świątynia Fawang oraz groby z dynastii Han.

Fot. 5. Teren taoistycznej świątyni Zhongyue porastają ponad tysiącletnie cyprysy

Fot. 6. Można też w niej spotkać starych mnichów

Fot. 5.

Artykuł ukazał się w sierpniu 2000 roku, w 13 numerze magazynu internetowego *Świat Nei Jia*.

Artykuł zamieszczono na stronie internetowej <http://kungfu.gdyniapozarzadowa.pl/chan/> dnia 25 listopada 2021 roku.

Fot. 6.